

Deelrapport IV Werkgroep “Groen en Parken”.

I. Samenvatting

Dit vierde deelrapport geeft een overzicht van waarde van “Onze fauna” plus informatie over bomen die in uw voortuin en in de openbare ruimte geplant kunnen worden.

II. “Onze” fauna

In de titel is met opzet “onze” geschreven omdat dit artikel gaat over de buitendieren in Pijnacker-Noord, waar wij van genieten of last hebben en die uiterst nuttig zijn. Wij als natuurliefhebbers zijn verantwoordelijk voor hun welzijn. In dit stuk bepleit de wijkcommissie Groen en Parken dat zowel bewoners als gemeente zich inspannen om zo goed mogelijk rekening te houden met dit dierenleven. Dit geldt dus niet alleen tijdens de grootschalige renovatie van onze wijk, zoals die in de komende jaren plaats vindt, maar ook voor Uw eigen voor- of achtertuin.

Het gaat hier onder andere om vogels, die over het algemeen bewondering en aandacht oogsten. Wie staat niet versteld van hun vliegkunst en gezang. Daarnaast ruimen ze een flink deel van het “ongedierte” op, zoals bladluizen, spinnen en rupsen. En wat te denken van (huisjes)slakken die een culinair hoogtepunt vormen voor lijsters? Maar er valt ook veel te zien als de mezen een bad komen nemen in een ondiepe plantenbak, vooral als de zon op de rondvliegende druppelwolk schijnt. En wat vindt U van de specht, die met zijn ratelende en hakkende snavel insecten onder een boomschors vandaan probeert te peuren. Dan is er ook plotseling de sperwer, die een argeloze turkse tortel weet te verschalken; misschien de duif die U ’s morgens vroeg met zijn roekoe geluid tot vervelens toe wist te wekken? En dan zijn er de gierzwaluwen, die vooral ’s avonds in hun jacht op muggen tussen de daken door suizen in één groot wervelend festijn. Muggen waar we last van hebben, zodat we met dit schouwspel dus dubbelblij kunnen zijn. Al dit soort taferelen vallen in onze wijk regelmatig waar te nemen. En als onderdeel van dat leven is er natuurlijk ook voortplanting nodig om de soorten in stand te houden. Daarvoor bouwen al die vogels jaarlijks honderden nesten in de bomen en struiken van onze wijk. Ze maken daarbij geen onderscheid tussen groen van de gemeente en particuliere tuinen. Zowel het zien van de jonge vogeltjes en hun vlieglessen als de ouderlijke zorgen leveren groot en klein veel plezierige natuurbeleving op.

Maar er is natuurlijk veel meer te aanschouwen, want de genoemde muggen zijn ook een gewillige prooi voor de alom aanwezige spinnen, die mogelijk net een web hebben gesponnen op de plek waar U ’s morgens met de groencontainer langs komt. Wellicht hebt U daarbij ook nog ongemerkt op een slak getrapt, die zich kort tevoren tegoed heeft gedaan aan Uw hosta. Er zijn trouwens nog talloze andere kleine liefhebbers van ons zorgvuldig gekweekte planten en bloemen, sommige zo klein dat je een loep nodig hebt om ze te zien. Daarbij gaat het niet alleen om het bovengrondse spul zoals bladluizen en rupsen, maar ook om het “kruipseel” onder het maaiveld zoals duizendpoten oorwurmen en aaltjes. Boeiend is de categorie mieren die zich met grote hardnekkigheid weet te handhaven; zolang ze buitenshuis blijven hebben we er geen last van. Bladluizen zijn hun vee en zelf zijn ze voedsel voor vogels. Een klasse apart vormen de opruimers zoals pissebedden en regenwormen, niet direct dieren met een hoge graad van aaibaarheid. Als het een beetje wil ontdekken we een mol of egel, die al dit lekkers erg op prijs stellen. De mol die zelf weer slachtoffer kan worden van een passerende reiger, die op zijn beurt ook nog de eendenstand op peil houdt.

Op nog kleinere schaal zijn er de microben; bacteriën die oppervlakkig gezien niet opvallen maar toch in belangrijke mate meehelpen in het recycling proces van organisch en chemisch afval. En wat te denken van schimmels en algen op de grens van planten- en dierenrijk, die bij de afbraak van dood hout een rol van belang spelen. Dit brengt ons bij onze stellingname dat we een deel van het dode hout in onze wijk moeten laten liggen om de gehele kringloop van planten en dieren in stand te houden. Kortom we kiezen voor ecologische variatie in plaats van complete orde. We constateren dat in ons kleine woongebied op dit moment heel wat gaande is qua natuurbeleven. Vertaald naar meer menselijke maatstaf zou je bijna zeggen dat er oorlog is. Het is eten en gegeten worden. Laten we blij zijn dat dit soort processen zich in de buurt afspelen. We kunnen er een zekere invloed op uitoefenen, vooral door niet te veel in te grijpen. Geef de dieren daarom een kans. Beperk de verdelging van “ongedierte” met vergif. Laten we (bewoners en gemeente samen) er voor zorgen dat de huidige situatie ook na de renovatie gehandhaafd blijft en waar mogelijk nog verbetert. Het zijn vaak de kleine dingen die het hem doen. Daarom tot slot een aantal suggesties:

- Ruim niet al het blad op in Uw tuin. Het staat weliswaar netter, maar het opruimen kan bijvoorbeeld de egel zijn plaats voor winterslaap ontnemen. Natuurlijk moet het blad op straat weg omdat het voor gladheid en valpartijen kan zorgen.
- Zorg voor wat vogelvoer in Uw tuin in de wintermaanden. Gewone stukjes brood of de bekende vetbollen of zelf geregen pindakettingen. Dan hebben vogels als mezen en de huismus (die met verdwijnen wordt bedreigd) ook s’winters iets te eten. En is het geen leuk gezicht in de tuin?
- Beperk de verdelging van “ongedierte” en “onkruid” met vergif. Vergif verstoort de boven genoemde kringloop.
- Leg niet Uw hele tuin vol met tegels maar laat ruimte voor struiken en bomen. Het verbetert zowel het dierenleven als de wateropvang.

III. ‘Groen is meer waard dan je denkt’.

Dat was de titel van het eerste deelrapport van de werkgroep “Groen en Parken”. Die waarde zit voor de bewoners vooral in een aantrekkelijk aanzien en goede leefbaarheid van de directe woonomgeving, die hen en hun opgroeiende kinderen goede mogelijkheden biedt voor ontwikkeling en recreatie. En, zoals hierboven te lezen valt, biedt het groen ook leefomstandigheden voor allerlei kleine dieren. Het groen vinden we zowel (en soms vooral) in de eigen tuinen van bewoners als in de openbare ruimte. Gelukkig heeft het overgrote deel van de bewoners hun voortuin mooi ingericht. Daarmee leveren zij een goede bijdrage aan een fraai uiterlijk van onze wijk. Helaas zijn er enkele wijkbewoners die het onkruid in de voortuin welig laten groeien of hem zelfs als bergplaats voor afval gebruiken. Zij worden opgewekt om hun voortuin goed in te richten en te onderhouden.

In verband met vragen van bewoners heeft de werkgroep in bijlage I een lijstje met suggesties samengesteld voor inrichting van de eigen tuin met kleine bomen en struiken. Algemene informatie en foto’s over deze bomen en struiken kunnen o.a. op de web site www.neerlandstuin.nl gevonden worden. Ook “Googelen” kan dergelijke informatie opleveren. Uiteraard geven ook de tuincentra in de omgeving graag advies vanuit hun ruime sortering.

IV. Bomen voor openbare ruimte.

De werkgroep heeft in haar eerste deelrapport aangegeven dat eventuele vervanging van bomen in de openbare ruimte van Pijnacker-Noord plaats moet vinden door waardige opvolgers, in verband met de leeftijd van de wijk. Zij verstaat hieronder halfwas bomen met een omtrek van 25 – 30 cm, gemeten op 1 meter hoogte.

De Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) van de gemeente maakt onderscheid tussen bomen op basis van zowel vorm als grootte:

- A. **Gewone bomen.** Deze kunnen solitair of als element binnen een groep, rij of laan worden geplant.
- B. **Kandelaberbomen.** Hiervan worden de takken door plaatsgebrek tot op maximaal 75 cm uit de stam teruggenomen.
- C. **Knotbomen.** Hiervan is in de jeugd de spil ingekort tot een hoogte van 1,5 – 2,5 meter met verwijdering van alle takken. Door het uitlopen van de slapende knoppen vormt zich een nieuwe, bezemachtige kroon. Deze nieuwe takken worden periodiek (eens in de 3 – 10 jaar) weer teruggezet.
- D. **Leibomen.** Hiervan bevinden de takken zich door een combinatie van regelmatig knotten en leiden in een verticaal vlak. Er zijn drie vormen: palmet, haagvorm en vrije vorm.
 - a. **bomen van 1^e grootte:**
 - hoogte > 12 meter
 - kroondiameter > 8 meter
 - verwachte minimale kroonvolume 115 m³
 - onderlinge afstand 12 – 15 meter
 - afstand tot gevel 7 meter
 - b. **bomen van 2^e grootte:**
 - hoogte 6 – 12 meter
 - kroondiameter 4 – 8 meter
 - verwachte minimale kroonvolume 65 m³
 - onderlinge afstand 8 – 10 meter
 - afstand tot gevel 5 meter
 - c. **bomen van 3^e grootte:**
 - hoogte < 6 meter
 - kroondiameter < 4 meter
 - verwachte minimale kroonvolume 20 m³
 - onderlinge afstand 6 – 8 meter
 - afstand tot gevel 2,5 meter

Voorts geeft de LIOR allerlei ontwerpisen, zowel in de vorm van plantvoorschriften als voor de minimale afstanden van bomen tot leidingen, riolen, trottoirbanden en lichtmasten. Ook voor het overige openbare groen bevat de LIOR velerlei ontwerpisen.

Een overzicht van toegestane boomsoorten in de gemeente wordt gegeven in Bijlage II.

Werkgroep “Groen en Parken”
10 Juli 2008.

Bijlage II. Lijst met toegestane bomen in de openbare ruimte.

Groene hoofdstructuur: bomen van de 1^e of 2^e grootte

Latijnse naam	Nederlandse naam	Hoogte	Groeiwijze	Bloei- maan d	Kleur bloem	Kleur blad	Diversen
<i>Acer platanoides</i> 'Columnare'	noorse esdoorn	10	zuil	4	licht geel	donker groen	niet wintergroen
<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Erectum'	gewone esdoorn	6 -- 8	zuil	4	lichtgeel	donker groen	niet wintergroen
<i>Acer rubrum</i> 'Red Sunset'	rode esdoorn	12 -- 15	breed	3--4	rood	donker groen	herfst rood blad
<i>Ailanthus altissima</i>	hemelboom	10--20	breed	6--7	geel/groen	rood/groen/geel	vrucht onwelriekend
<i>Alnus spaethii</i>	els	15--20	piramidaal	1--2	katjes	groen	elke grondsoort
<i>Betula pendula</i> 'Laciniata'	berk	10--12	overhangend	10--2	katjes	groen	bast wit
<i>Gleditsia triacanthos</i> 'Skyline'	valse christusdoorn	8--15	piramidaal	6--7	room wit	groen	peulen in winter
<i>Liquidambar styraciflua</i> 'Worplesdon'	amberboom	6--10	zuilvormig	3--4	geel/groen	groen	rood blad winter
<i>Metasequoia glyptostroboides</i>	moerascipres	10--20	piramidaal	3--4	groen	groene naalden	geel/rood herfst
<i>Pyrus caleryana</i> 'Chanticleer'	sierpeer	10--15	vaas vormig	3--4	wit	groen	magenta/geel herfst
<i>Ostrya carpinifolia</i>	europese hopbeuk	10--15	breed	4--5	room/wit	groen	geel blad herfst, peulen
<i>Quercus frainetto</i>	hongaarse eik	10--20	breed	3--4	geel	donker groen	geel blad herfst
<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata Koster'	zomereik, zuilvorm	8--15	zuil	5	geel/groen	donker groen	eikels
<i>Quercus cerris</i>	moseik	10--20	breed	3--4	geel/rood	donker groen	eikels
<i>Sophora japonica</i> 'Regent'	honingboom	10--20	breed	8	geel/wit	geel/groen	solitair / gele vruchten
<i>Tilia cordata</i> 'Böhlje'	kleinbladige linde	8--12	piramidaal	7	?	blauw/groen	bijen vriend
<i>Ulmus</i> 'Clusius'	iep	10--20	ovaal	3--4		groen mat	
<i>Zelkova serrata</i> "Village Green"	zelkova	10--20	vaas vormig	3--4	groen	donker groen	

Plantsoenbomen: bomen van 1e of 2e grootte

Latijnse naam	Nederlandse naam	Hoogte	Groeiwijze	Bloei-maand	Kleur bloem	Kleur blad	Diversen
Acers diverse soorten	esdoorn	divers	divers	3--5	divers	divers	geel blad herfst
Aesculus carnea 'Briotti'	rode paardenkastanje	10--15	rond/pyram	5	roze/rood	donker groen	niet wintergroen
Ailanthus altissima	hemelboom	10--15	breed	6--7	groen/geel	rood/groen/geel	vrucht onwelriekend
Betula nigra	zwarte berk	10--20	piramidaal	3--4	geel	donker groen	katjes
Betula pendula	ruwe berk	10--20	overhangend	10--2	katjes	donker groen	nootje / bast wit
Castanea sativa	tamme kastanje	10--20	uitstaand	5--6	room	donker groen	vrucht eetbaar
Catalpa bignonioides	trompetboom	10--20	uitstaand		wit/purper	licht groen	lange stok vruchten
Carpinus betulus 'Frans Fontaine'	haagbeuk, zuilvorm	8--10	zuilvorm	4--5	katjes	donker groen	lange trossen nootjes
Carpinus betulus 'Quercifolia'	eikbladige haagbeuk	8--12	zuilvorm	4--5	katjes	donker groen	lange trossen nootjes
Celtis occidentalis	zwepenboom	8--12		3--4	geel/groen	donker groen	vrucht oranje/paars; insect vriendelijk
Davidia involucrata	zakdoekjesboom	8--10	uitstaand		groen/wit	donker groen	ruikt onaangenaam, typisch schutblad
Fraxinus excelsior 'Jaspidea'	goud es	10--20	uitstaand	3--4	geel	licht/donker geel	solitair; gele schors
Fraxinus excelsior 'Westhof's Glorie'	gewone es	10--20	uitstaand	3--4	wit/purper	donker groen	bijen trekkend
Juglans nigra	zwarte walnoot	10--20	uitstaand	3--4	licht groen	donker groen	vrucht dragend
Liriodendron tulipifera	tulpenboom	10--20	uitstaand	5--6	geel/or-anje	groen	blad geel in herfst
Magnolia kobus	beverboom	5--10	uitstaand	4--5	wit lang	groen	bloem (pas na 15 jaar) iets geurend
Metasequoia glyptostroboides	moerascipres	10--20	piramidaal	3--4	groen	groene naalden	geel/rood herfst
Ostrya carpinifolia	europese hopbeuk	10--15	breed	4--5	room/wit	groen	geel blad herfst, peulen
Paulownia tomentosa	anna paulowna boom	10--15	overhangend	9--4	lavendel	groen	bloem trompet vormig, viooltjes geur
Pterocarya fraxinifolia	vleugelnoot	10--15	veel armig	5	katjes	citroen geel	lange slierten vleugelnoot in herfst
Populus diverse soorten	populier	10--30	hoog opgaand	3--4	katjes	divers	
Quercus diverse soorten	eik	10--30	divers	4--5		doivers	rood kleurend in herfst
Salix diverse soorten	wilg	10--25	divers		katjes	divers	
Tilia europea 'Euchlora'	krimlinde	10--20	piramidaal	3--5	wit gelig	groen	bloem bedwelmende honinggeur (bijen)

Tilia tomentosa	zilverlinde	10--30	piramidaal	3--5	wit gelig	zilver groen	bloem bedwelmende honinggeur (bijen)
-----------------	-------------	--------	------------	------	-----------	--------------	--------------------------------------

Woonstraten: bomen van 2^e of 3^e grootte

Latijnse naam	Nederlandse naam	Hoogte	Groeiwijze	Bloei- maand	Kleur bloem	Kleur blad	Diversen
Acer campestre	veld esdoorn	5--12	struik	3--4	geel groen	groen/ lichtgroen	herst bladeren goud geel / rood
Betula pendula 'Crispa'	ruwe berk	10--15	overhangend	9--3	katjes	donkergroen	geel kleurend blad herfst
Betula utilis 'Doorenbos'	witte Himalaya berk	10--15	schuin opgaand	9--3	katjes	donkergroen	krijt witte stam; geel kleurend blad herfst
Catalpa bignonioides 'Aurea'	gele trompetboom	4--8	divers	7--8	wit	geel fluweelachtig	tegen muggen?
Carpinus betulus 'Frans Fontaine'	haagbeuk	6--8	zuilvorm	3--5	katjes	licht groen	kan smal gesnoeid worden
Koelreuteria paniculata	koelruit	2--5	struik / boom	7--8	geel	licht groen	herst bladeren geel, zaden blaasvormig
Magnolia loebneri 'Merrill'	beverboom	5--10	meerstammig	4	wit	donker groen	herst bladeren geel
Malus diverse soorten	sierappel	5--10	divers	3--5	divers	divers	
Morus nigra	zwarte moerbij	6--10	koepelvormig		katjes	donker groen	vruchten donker paarsrood, eetbar
Prunus cerasifera 'Nigra'	rode kerspruim	4--5	struik / boom	4--5	licht roze	bruin	weinig rode vruchten
Prunus eminens 'Umbraculifera'	steppekers	5	bolvorm	5	wit	donker groen	weinig kleine rode kersen
Prunus gondouinii 'Schnee'	sierkers	7	bolvorm	4	wit	donker groen	
Prunus laurocerasus 'Caucasica'	laurier kers	3	breed opgaand		wit	donker groen	geschikt voor hagen /zwarte bes
Prunus serrulata 'Kanzan'	sierkers	9--11	vaas vormig		roze	bruin dan groen	herfstbladeren brons later oranje
Prunus x Schmittii	sierkers		zuilvorm				afbladderende bast
Prunus umineko	Chineese kers	6--8	zuilvorm	4	wit	groen	bijen plant, herfst blad oranje roodpaars
Pyrus calleryana 'Chanticleer'	sierpeer	10--18	vaas vormig	3	wit	groen	halfgroen blijvend, herstkleur rood geel